

sygn. akt III A Uz 75/23

POSTANOWIENIE

Dnia 31 sierpnia 2023 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: sędzia Urszula Iwanowska (sprawozdawca)

Sędziowie: Beata Górńska

Jolanta Hawryszko

po rozpoznaniu w dniu 31 sierpnia 2023 r., na posiedzeniu niejawnym,

sprawy z odwołania P. S. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.

o ponowne ustalenie wysokości kapitału początkowego

na skutek zażalenia ubezpieczonego na postanowienie Sądu Okręgowego w Szczecinie VI Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 24 kwietnia 2023 r., sygn. akt VI U 161/23,

postanawia: uchylić zaskarżone postanowienie i sprawę przekazać do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Szczecinie VI Wydziałowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych.

Beata Górńska Urszula Iwanowska Jolanta Hawryszko

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 19 grudnia 2022 r., znak: (...)–2021, Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił P. S. (1) ponownego ustalenia wartości kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999 r. wskazując, że ubezpieczony nie dołączył do wniosku nowych dowodów, które miałyby wpływ na zmianę wysokości kapitału początkowego i podkreślając, iż aktualnie obowiązujący kapitał początkowy został obliczony z uwzględnieniem wszystkich zmian jakie zostały wprowadzone do ustawy emerytalnej w zakresie ustalania kapitału początkowego.

W odwołaniu od powyższej decyzji P. S. (1) wniósł o jej uchylenie podnosząc, że nowe fakty i dowody mogące mieć wpływ na jego kapitał początkowy zawarte są w aktach sprawy VI U 2459/19 prowadzonej przez Sąd Okręgowy w Szczecinie, zakończonej wyrokiem z dnia 4 lutego 2021 r. Zdaniem ubezpieczonego analiza akt, w tym jego zeznań, jednoznacznie potwierdza błędność pierwotnej decyzji w sprawie kapitału początkowego.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego odrzucenie w trybie art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. z uwagi na fakt, iż w sprawie objętej odwołaniem sprawa już jest prawomocnie osądzona wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Szczecinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 15 września 2022 r., o sygn. akt III AUa 136/22, którym to wyrokiem Sąd oddalił apelację wnioskodawcy od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 27 grudnia 2021 r. sygn. akt VI U 1452/21 względnie o oddalenie odwołania w całości.

Postanowieniem z dnia 24 kwietnia 2023 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych odrzucił odwołanie na podstawie art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c.

Powyższe orzeczenie Sąd Okręgowy oparł o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

Prawomocnym wyrokiem z dnia 4 lutego 2021 r. w sprawie o sygn. akt VI U 2459/19 na skutek odwołania P. S. (1) od decyzji ZUS z dnia 27 września 2019 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego w ten sposób, że przyznał ubezpieczonemu P. S. (1) prawo do emerytury pomostowej od miesiąca złożenia wniosku z dnia 3 czerwca 2019 r. (punkt I sentencji) oraz zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. na rzecz ubezpieczonego kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (punkt II sentencji).

Decyzją z dnia 30 kwietnia 2021 r. organ rentowy ustalił kapitał początkowy dla P. S. (1) na dzień 1 stycznia 1999 r. w wysokości 108.767,78 zł. Do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego oraz obliczenia wskaźnika wysokości tej podstawy przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek z 10 kolejnych lat kalendarzowych (tj. od 1 stycznia 1989 r. do 31 grudnia 1998 r.). W. kapitału początkowego wyniósł 99,98%. Podstawę wymiaru kapitału początkowego ustalono w wyniku pomnożenia wwpw wynoszącego 99,98% przez kwotę 1.220,89 zł (kwota bazowa). Okresy składkowe zostały uwzględnione w wymiarze 21 lat, 0 miesięcy i 3 dni, a nieskładkowe w wymiarze 3 miesięcy i 9 dni. Współczynnik proporcjonalny do osiągniętego do dnia 31 grudnia 1998 r. wieku oraz okresu składkowego i nieskładkowego wyniósł w przypadku ubezpieczonego 63,13%, do obliczenia współczynnika przyjęto okres składkowy i nieskładkowy wynoszący łącznie 21 lat, 3 miesiące i 12 dni. Średnie dalsze trwanie życia ustalono na 209 miesięcy.

Decyzją z dnia 4 maja 2021 r. organ rentowy wykonując wyrok Sądu z dnia 4 lutego 2021 r. przyznał P. S. (2) emeryturę pomostową do dnia poprzedzającego dzień osiągnięcia przez ubezpieczonego powszechnego wieku emerytalnego od 3 czerwca 2019 r. tj. od daty określonej w wyroku Sądu. Organ rentowy wskazał, że podstawę obliczenia emerytury stanowi ustalona na ostatni dzień miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury: kwota składek na ubezpieczenie emerytalne z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego tj. 51.079,78 zł, kwota kapitału początkowego zewidencjonowana na koncie ubezpieczonego z uwzględnieniem waloryzacji, tj. 419.989,75 zł, średnie dalsze trwanie życia dla osoby w wieku 60 lat, według tablic średniego trwania życia obowiązujących w dniu zgłoszenia wniosku o emeryturę wyniosło 260,70 miesięcy. Wysokość emerytury pomostowej na dzień 3 czerwca 2019 r. wyniosła miesięcznie 1.806,94 zł, a po waloryzacji dnia 1 marca 2020 r. 1.876,94 zł, a po waloryzacji od 1 marca 2021 r. – 1.956,52 zł.

Odwołanie od powyższej decyzji złożył P. S. (1), podnosząc iż Sąd Okręgowy przyznał mu emeryturę pomostową w wysokości 100%, zaś organ rentowy wykonując tenże wyrok przyznał świadczenie w wysokości 63%. Jednocześnie ubezpieczony wniósł o uwzględnienie w wysokości świadczenia okresu zatrudnienia od 1977 r.

Wyrokiem z dnia 27 grudnia 2021 r. w sprawie o sygn. akt VIU 1452/21 Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie. W uzasadnieniu wyroku Sąd Okręgowy wskazał, iż zaskarżoną decyzją z dnia 4 maja 2021 r. (wydaną w wykonaniu wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 4 lutego 2021 r.) organ rentowy przyznał wnioskodawcy od 3 czerwca 2019 r. prawo do emerytury pomostowej i wyliczył to świadczenie według zasad określonych w art. 26 cytowanej ustawy, a mianowicie ustalił: kwotę składki zaewidencjonowanej na koncie z uwzględnieniem waloryzacji w wysokości 51.079,78 zł, kwotę zwaloryzowanego kapitału początkowego w wysokości 419.989,75 zł i średnie dalsze trwanie życia 260,70 miesięcy (wg tablic średniego trwania życia obowiązujących w dacie zgłoszenia wniosku). Wysokość świadczenia na dzień 3 czerwca 2019 r. wyniosła 1.806,94 zł $(51.079,78 \text{ zł} + 419.989,75 \text{ zł}) / 260,70 = 1.806,94 \text{ zł}$ tj. kwota emerytury brutto, a po waloryzacji od dnia 1 marca 2020 r. 1.876,94 zł, a po waloryzacji od 1 marca 2021 r. – 1.956,52 zł. Wbrew twierdzeniom ubezpieczonego omówioną decyzją organ rentowy przyznał wnioskodawcy 100% emerytury, zaś 63,13% - jak wskazał - to nie procent przyznanej emerytury, a uwzględniany do wyliczenia kapitału początkowego współczynnik proporcjonalny do wieku ubezpieczonego oraz okresu składkowego i nieskładkowego osiągniętego do dnia 31 grudnia 1998 r., co wprost wynika z treści decyzji o ustaleniu kapitału początkowego, którą organ rentowy wydał w dniu 30 kwietnia 2021 r. Zdaniem Sądu Okręgowego słusznie także wskazał organ rentowy w odniesieniu do zgłoszonego żądania wyliczenia świadczenia z uwzględnieniem lat pracy od czerwca 1977 r., że do wartości kapitału początkowego, będącego jednym ze składników emerytury uwzględniono już okresy zatrudnienia od 24 czerwca 1977 r. Łącznie do wartości kapitału tj. do 31 grudnia 1998 r. uwzględniono 21 lat, 3 miesiące i 12 dni okresów składkowych i nieskładkowych. Kolejne okresy zatrudnienia

(po 31 grudnia 1998 r.) pozostają bez wpływu na wysokość emerytury, albowiem po tej dacie składnik emerytury stanowią zwaloryzowane składki zaewidencjonowane na koncie wnioskodawcy, odprowadzone przez pracodawców od 1 stycznia 1999 r., co także zostało uwzględnione do wyliczenia świadczenia ubezpieczonego.

Wyrokiem z dnia 15 września 2022 r. w sprawie o sygn. akt III AUa 136/22 Sąd Apelacyjny w Szczecinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych na skutek apelacji ubezpieczonego oddalił apelację.

W dniu 12 grudnia 2022 r. ubezpieczony złożył w ZUS wniosek o ponowne ustalenie kapitału początkowego. Do wniosku nie zostały dołączone żadne dowody, które miałyby wpływ na zmianę wysokości kapitału początkowego.

Zaskarżoną decyzją z dnia 19 grudnia 2022 r. ZUS odmówił P. S. (1) ponownego ustalenia wartości kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999 r.

Po ustaleniu powyższego stanu faktycznego oraz na podstawie przepisów prawa niżej powołanych Sąd Okręgowy wskazał, że nie znalazł podstaw do procedowania w sprawie, jako iż zachodziła negatywna przesłanka procesowa określona w art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. obligująca Sąd do odrzucenia odwołania z uwagi na res iudicata (powagę rzeczy osądzonej).

Sąd pierwszej instancji wskazał, że zgodnie z treścią art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. sąd odrzuca pozew, jeżeli o to samo roszczenie pomiędzy tymi samymi stronami sprawa jest w toku albo została już prawomocnie osądzona. Natomiast w myśl art. 366 k.p.c. wyrok prawomocny ma powagę rzeczy osądzonej tylko co do tego, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia, a ponadto tylko między tymi samymi stronami.

Następnie Sąd Okręgowy podniósł, że ustawodawca nie definiuje pojęcia powagi rzeczy osądzonej, określa jedynie jej zakres przedmiotowy oraz podmiotowy. Powaga rzeczy osądzonej (res iudicata) zaliczana jest do tzw. negatywnych przesłanek procesowych i oznacza niedopuszczalność prowadzenia drugiego procesu co do tego samego roszczenia, o którym orzeczono prawomocnie, pod rygorem nieważności postępowania. Przepis art. 366 k.p.c. wskazuje, że granice przedmiotowe powagi rzeczy osądzonej obejmują nie to, co stanowiło granice powództwa, ale to, co stanowiło przedmiot i podstawę faktyczną rozstrzygnięcia w chwili wyrokowania (art. 316 k.p.c.). Ustawodawca w sposób całkowicie zamierzony w ten sposób zrehabilitował wymieniony przepis, ponieważ sąd (na mocy przepisów szczególnych) może orzekać w kwestiach nieobjętych żądaniem pozwu, a nadto może orzec wadliwie poniżej lub ponad granicami pozwu.

Z kolei, sąd pierwszej instancji wskazał, że zgodnie z treścią art. 365 § 1 k.p.c., orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i Sąd, który je wydał, lecz również inne Sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby.

Jednocześnie Sąd Okręgowy miał na uwadze, iż Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 27 stycznia 2011 r., I UK 191/10 (LEX nr 896481) wyjaśnił, że powszechnie przyjmuje się, iż moc wiążąca prawomocnego orzeczenia sądu charakteryzuje się dwoma aspektami. Pierwszy aspekt (prawomocność w sensie pozytywnym) oznacza, że dana kwestia prawna kształtuje się tak, jak to przyjęto we wcześniejszym prawomocnym wyroku, co gwarantuje poszanowanie dla orzeczenia sądu ustalającego lub regulującego stosunek prawny stanowiący przedmiot rozstrzygnięcia. Określone w art. 365 § 1 k.p.c. związanie stron, sądów oraz innych organów i osób treścią prawomocnego orzeczenia wyraża nakaz przyjmowania przez nie, że w objętej nim sytuacji stan prawny przedstawiał się tak, jak to wynika z sentencji wyroku. Natomiast negatywna strona prawomocności materialnej polega na wykluczeniu możliwości ponownego rozpoznania sprawy między tymi samymi stronami co do tego samego przedmiotu. Jest to negatywna przesłanka procesowa, określana jako powaga rzeczy osądzonej, czyli res iudicata, która została uregulowana w art. 366 k.p.c. (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 15 listopada 2007 r., II CSK 347/07, LEX nr 345525 oraz z dnia 23 czerwca 2009 r., II PK 302/08, LEX nr 513001). Stwierdzenie, że art. 365 § 1 k.p.c. przypisuje prawomocnemu orzeczeniu sądu moc wiążącą nie tylko wobec stron i sądu, który je wydał, lecz również innych sądów, organów państwowych oraz organów administracji publicznej, a w wypadkach prawem przewidzianych

także innych osób, oznacza jedynie tyle, że żaden z wymienionych podmiotów nie może negować faktu istnienia prawomocnego orzeczenia i jego treści, niezależnie od tego, czy był, czy nie był stroną tego postępowania.

Nadto Sąd Okręgowy zaznaczył, że mocy wiążącej prawomocnego wyroku w rozumieniu art. 365 § 1 k.p.c. nie można rozpatrywać w oderwaniu od art. 366 k.p.c., który przymiot powagi rzeczy osądzonej odnosi tylko "do tego, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia, a ponadto tylko między tymi samymi stronami." Granice przedmiotowe powagi rzeczy osądzonej określa przedmiot rozstrzygnięcia i jego podstawa faktyczna, natomiast jej granice podmiotowe obejmują tożsamość obydwu stron procesu, a więc powoda i pozwanego, a także ich następców prawnych. Zatem związanie sądu prawomocnym orzeczeniem, zapadłym w innej sprawie, na podstawie art. 365 § 1 k.p.c. występuje w zasadzie przy tożsamości nie tylko przedmiotowej, ale i podmiotowej obu tych spraw. Prawomocne przesądzenie określonej kwestii między tymi samymi stronami tworzy indywidualną i konkretną normę prawną wywiedzioną przez Sąd z norm generalnych i abstrakcyjnych zawartych w przepisach prawnych (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 czerwca 2009 r., II PK 302/08, LEX nr 513001). Oznacza to więc, iż sprawa o ten sam przedmiot pomiędzy tymi samymi stronami nie może ponownie się toczyć. Prowadzenie zaś procesu o to samo roszczenie jest niedopuszczalne, ponieważ proces taki podważałby powagę rzeczy osądzonej prawomocnym wyrokiem (art. 366 k.p.c.), a takie postępowanie byłoby dotknięte nieważnością (art. 379 pkt 3 k.p.c.).

Kontynuując sąd pierwszej instancji wyjaśnił, że o wystąpieniu stanu powagi rzeczy osądzonej rozstrzyga nie tylko sama tożsamość stron, występujących w poprzednim postępowaniu w odmiennych rolach procesowych, ale równocześnie tożsamość podstawy faktycznej i prawnej rozstrzygnięcia. Dopiero kumulacja obu tych przesłanek przesądza o wystąpieniu powagi rzeczy osądzonej prowadzącej do nieważności postępowania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 2008 r., II UK 144/07, LEX 420911; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 4 grudnia 2008 r., III AUa 536/08, LEX 552009).

Sytuacja opisana powyżej w ocenie Sądu Okręgowego miała miejsce w sprawie niniejszej. Po zbadaniu zebranego materiału dowodowego tj. przede wszystkim akt sprawy o sygn. akt VI U 1452/21 toczącej się przed Sądem Okręgowym w Szczecinie VI Wydziałem Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oraz postępowania apelacyjnego toczącego się przed Sądem Apelacyjnym w Szczecinie III Wydziałem Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w sprawie o sygn. akt III AUa 136/22 sąd pierwszej instancji uznał, iż prawidłowość ustalenia wartości kapitału początkowego była już objęta wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie VI Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 27 grudnia 2021 r. oddalającego odwołanie od decyzji ZUS z dnia 4 maja 2021 r., utrzymanego w mocy - na skutek wywiedzionej przez ubezpieczonego - wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Szczecinie III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 15 września 2022 r. w sprawie o sygn. akt III AUa 136/22.

W sprawie tej, w związku z treścią wywiedzonego przez ubezpieczonego odwołania, Sąd badał prawidłowość decyzji organu rentowego ustalającego wysokość emerytury pomostowej również w części dotyczącej wysokości kapitału początkowego. Oddalając odwołanie Sąd Okręgowy wskazał, iż organ rentowy przyznał wnioskodawcy 100% emerytury, zaś 63,13% stanowi uwzględniany do wyliczenia kapitału początkowego współczynnik proporcjonalny do wieku ubezpieczonego oraz okresu składkowego i nieskładkowego osiągniętego do 31 grudnia 1998 r., co wprost wynika z treści decyzji o ustaleniu kapitału początkowego, którą organ rentowy wydał w dniu 30 kwietnia 2021 r. Sąd Okręgowy odniósł się również do zgłoszonego żądania wyliczenia świadczenia z uwzględnieniem lat pracy od czerwca 1977 r., wskazując, że do wartości kapitału początkowego, będącego jednym ze składników emerytury uwzględniono już okresy zatrudnienia od 24 czerwca 1977 r.

Tym samym w ocenie sądu pierwszej instancji dochodzone przez ubezpieczonego żądanie ponownego ustalenia wartości kapitału początkowego, podlega odrzuceniu z uwagi na wystąpienie w sprawie omówionej wyżej powagi rzeczy osądzonej.

Sąd Okręgowy podkreślił, że ubezpieczony nie zauważył, iż zarówno sąd pierwszej instancji orzekający w sprawie o sygn. akt VI U 1452/21, jak i sąd odwoławczy w sprawie III AUa 136/22, w treści pisemnych motywów odniósł się do oceny prawidłowości żądania ubezpieczonego kwestionującego wysokość ustalonego mu świadczenia emerytalnego,

w tym kapitału początkowego będącego jednym ze składników emerytury. Również Sąd Apelacyjny odnosząc się do kwestii okresu zatrudnienia ubezpieczonego od 1977 r. wskazał, iż do wartości kapitału początkowego, będącego jednym ze składników emerytury ZUS uwzględnił okresy zatrudnienia od 24 czerwca 1977 r. Łącznie do wartości kapitału tj. do 31 grudnia 1998 r. uwzględniono 21 lat, 3 miesiące i 12 dni okresów składkowych i nieskładkowych.

Stanowiska wyrażone przez sądy obu instancji jednoznacznie wskazują zatem, że zgodnie z żądaniem ubezpieczonego zbadana została prawidłowość decyzji ZUS ustalającej wysokość emerytury pomostowej należnej ubezpieczonemu, przy czym zbadano również prawidłowość ustalenia przez organ rentowy wartości kapitału początkowego.

Ponadto Sąd Okręgowy wskazał, że we wskazanym w treści odwołania wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 4 lutego 2021 r., sygn. akt VI U 2459/19, Sąd ustalił, że ubezpieczonemu przysługuje prawo do emerytury pomostowej i nie rozstrzygał co do wysokości przyznanej emerytury, jaka ustalona została przez organ rentowy w wykonaniu wskazanego orzeczenia decyzją z dnia 4 maja 2021 r.

W tej sytuacji sąd pierwszej instancji uznał, że odwołanie podlega odrzuceniu na mocy art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c.

Z powyższym orzeczeniem Sądu Okręgowego w Szczecinie w całości nie zgodził się P. S. (1), który w wywiedzionym zażaleniu wniósł o jego uchylenie zarzucając mu błędną wykładnię art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przez jego:

- niezastosowanie, a w konsekwencji brak dostrzeżenia, że postępowanie zainicjowane przez skarżącego toczyło się w trybie wznowieniowym toteż uprzednie prawomocne rozpoznanie sprawy nie miało znaczenia dla orzeczenia, oraz

- nienależytą wykładnię polegającą na uznaniu, że skuteczny wniosek o ponowne ustalenie świadczeń winien zawierać nowe dowody w formie załączników, podczas, gdy pojęcie „przedłożenia nowych dowodów” obejmuje wszelkie środki dowodowe, w tym dokumenty w aktach innych postępowań o co skarżący wnioskował.

W uzasadnieniu skarżący wskazał, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem sądowym „mechanizm przewidziany w art. 114 u.e.r.f.u.s. ma doprowadzić do zgodności z prawem wysokości renty lub emerytury w sytuacji kiedy błąd popełni organ rentowy, błąd popełni ubezpieczony, a nawet w sytuacji kiedy nie popełniono błędu, a ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokości.”

Skarżący podkreślił, że w swoim wniosku wskazał, że nowe fakty i dowody mogące mieć wpływ na jego kapitał początkowy zawarte są w aktach sprawy VI U 2459/19 Sądu Okręgowego w Szczecinie, zakończonej wyrokiem z dnia 4 lutego 2021 r. W niniejszej sprawie organ tych akt nie posiadał, nie zwracał się do Sądu Okręgowego, błędnie przyjmując jakoby wykładnia art. 114 ustawy nakazywała załączyć do wniosku nowe dowody. Sąd pierwszej instancji bezkrytycznie ten pogląd zaakceptował.

W uzupełnieniu skarżący wyjaśnił, że Sąd winien uzyskać informacje dotyczące charakteru jego zatrudnienia w Zakładzie Usług (...) S.A. w S.. Jednocześnie ubezpieczony wskazał, że spółka ta już nie istnieje, ale świadectwa pracy od tego pracodawcy znajdują się w powołanych wyżej aktach Sądu Okręgowego. Ubezpieczony nie ma wiedzy gdzie znajduje się dokumentacja archiwalna od tego pracodawcy i jeżeli dla Sądu świadectwa pracy są niewystarczające to skarżący wnosi o ustalenie przez Sąd podmiotu archiwizującego jego dane na temat tego zatrudnienia i zażądania tych akt.

Skarżący poinformował także, że we wskazanych aktach winna również znajdować się dokumentacja dotycząca jego pracy w Zakładach (...), oraz w ramach służby wojskowej czego nie wzięto pod uwagę w sprawie VI U 1452/21.

Sąd Apelacyjny rozważył, co następuje:

Zażalenie okazało się uzasadnione.

Sądowi Okręgowemu umknęło, że zaskarżoną decyzją z dnia 19 grudnia 2022 r. organ rentowy odmówił P. S. (1) ponownego ustalenia kapitału początkowego wskazując, że zgodnie z art. 114 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz. U. z 2018 r., poz. 1270; powoływana dalej jako: ustawa emerytalna) prawo do świadczeń lub ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedłożone dowody lub ujawnione okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość. Organ rentowy podniósł, że ubezpieczony do wniosku nie dołączył nowych dowodów, które miałyby wpływ na zmianę wysokości kapitału początkowego.

Skoro to decyzja wyznacza przedmiot postępowania sądowego wywołanego złożonym od niej odwołaniem to w niniejszej sprawie Sąd Okręgowy winien ocenić czy w sprawie zostały spełnione przesłanki z art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej i jakie one mają wpływ na wysokość kapitału początkowego i w konsekwencji także świadczenia emerytalnego ubezpieczonego.

W wyroku z dnia 18 kwietnia 2018 r., III UK 53/17 (LEX nr 2515713) Sąd Najwyższy wyjaśnił:

W razie złożenia odwołania od decyzji organu rentowego wydanej w trybie art. 114 ust. 1 u.e.r.f.u.s., nie obowiązuje prekluzja dowodowa, ograniczająca możliwość zgłaszania wniosków dowodowych do etapu postępowania administracyjnego poprzedzającego wydanie tejże decyzji. Ubezpieczony może zatem także w postępowaniu sądowym powoływać się na nowe okoliczności oraz dowody uzasadniające wznowienie postępowania w trybie tego przepisu i rzutujące na jego prawo do wnioskowanego świadczenia.

Prawomocny wyrok oddalający odwołanie od decyzji organu rentowego odmawiającej przyznania prawa do emerytury ma zatem powagę rzeczy osądzonej w sprawie z odwołania od decyzji wydanej wskutek złożenia wniosku na podstawie art. 114 ust. 1 u.e.r.f.u.s., jeżeli jej podstawą są te same okoliczności faktyczne i prawne, co przyjęte w uprzednim prawomocnym wyroku sądu. Natomiast wyrok w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych nie ma powagi rzeczy osądzonej, jeśli dotyczy odmowy przyznania świadczenia z ubezpieczenia społecznego, a po jego uprawomocnieniu się organ rentowy wydał w trybie art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej nową decyzję, opartą na nowych dowodach mających wpływ na ujawnienie rzeczywistego stanu faktycznego i jego prawidłową ocenę, gdyż wydanie nowej decyzji uprawnia ubezpieczonego do złożenia od niej odwołania i zobowiązuje sąd do sprawdzenia jej prawidłowości. Generalnie przyjmuje się, że powaga rzeczy osądzonej w rozumieniu art. 366 k.p.c. dotyczy tylko tych orzeczeń sądów ubezpieczeń społecznych, których podstawa faktyczna nie może ulec zmianie lub gdy odwołanie od decyzji organu rentowego zostało oddalone po stwierdzeniu niespełnienia prawnych warunków do świadczenia wymaganych przed wydaniem decyzji. Właśnie art. 114 ust. 1 u.e.r.f.u.s. pozwala na zmianę podstawy faktycznej poprzednio zapadłego rozstrzygnięcia sądowego. Jeśli bowiem zostaną spełnione przesłanki określone w tym przepisie, tj. wnioskodawca powoła nowe okoliczności lub przedstawi nowe dowody mające znacznie dla oceny jego prawa do świadczenia bądź jego wysokości, organ rentowy, a w przypadku wniesienia odwołania od negatywnej decyzji tego organu – sąd ubezpieczeń społecznych, może dokonać odmiennych niż w poprzednim postępowaniu sądowym ustaleń w zakresie stanu faktycznego sprawy i tę nową podstawę faktyczną roszczeń ubezpieczonego poddać ocenie w świetle przepisów prawa materialnego normujących warunki nabywania uprawnień emerytalnych lub rentowych. Na tym polega specyfika spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych.

Ponowne ustalenie w trybie przepisu art. 114 u.e.r.f.u.s. zmierza zatem do podważenia decyzji organu rentowego, niezależnie od tego, czy uprawomocniła się ona na skutek upływu terminu odwołania, czy też rozstrzygnięcia sądu. To swoiste „wznowienie postępowania” w takich sprawach w sposób oczywisty ogranicza bowiem prawomocność, czy też niewzruszalność decyzji organu rentowego. Przepisy art. 114 ustawy różnicują jedynie kompetencje organu rentowego w zależności od okoliczności, w jakich nastąpiło uprawomocnienie się weryfikowanych decyzji. Wyrazem tego są odrębne regulacje zawarte w przepisach art. 114 ust. 1 i ust. 2 u.e.r.f.u.s. Kryterium odróżniające regulację ust. 1 i ust. 2 tego artykułu ma charakter podmiotowy w tym sensie, że ust. 2 odnosi się wyłącznie do organu rentowego i to w szczególnej sytuacji, gdy wcześniej prawo do świadczenia lub jego wysokość zostały ustalone orzeczeniem organu odwoławczego. Oznacza to, że zakresem zastosowania tego przepisu objęte są przede wszystkim wyroki ustalające

prawo do świadczeń, i to w szczególnych sytuacjach, gdy organ rentowy ma zamiar zmienić na korzyść ubezpieczonego treść ustalonego uprawnienia (pkt 1) albo też na jego niekorzyść (pkt 2). Natomiast unormowaniem ust. 1 objęto zarówno sytuacje, w których decyzja organu rentowego uprawomocniła się z upływem terminu do wniesienia odwołania, jak również wskutek wyroków ustalających prawo do świadczenia oraz oddalających odwołanie od decyzji odmownej, przy czym w przypadku obu rodzajów wyroków uprawnionymi do złożenia wniosku o ponowne ustalenie prawa do świadczenia jest zainteresowany, który musi wykazać istnienie stosownych przesłanek wynikających z tego przepisu. Z kolei organ rentowy wszczyna na podstawie ust. 1 postępowanie w przedmiocie ponownego ustalenia prawa do świadczenia, gdy wydana wcześniej decyzja uprawomocniła się wskutek niewniesienia odwołania od niej albo gdy wcześniej zapadł wyrok oddalający odwołanie od decyzji odmownej.

Podzielając w całości powyższe stanowisko, które ma także odpowiednie odniesienie do decyzji o ustaleniu wysokości kapitału początkowego, a więc także decyzji o ponownym ustaleniu tego kapitału Sąd Apelacyjny uznał, że w sprawie sąd pierwszej instancji winien rozstrzygnąć, czy zaistniały przesłanki z art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej do ponownego ustalenia kapitału początkowego ubezpieczonego, a w konsekwencji do ponownego ustalenia wysokości świadczenia emerytalnego. Brak przesłanek winien zaś skutkować oddaleniem odwołania a nie jego odrzuceniem.

Oczywistym przy tym jest, że to ubezpieczony winien wskazać nowe fakty czy dowody, które mogłyby skutkować zmianą dotychczasowej wysokości zarówno kapitału początkowego, jak i wypłacanego świadczenia.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny na podstawie art. 397 § 3 k.p.c. w związku z art. 386 § 4 k.p.c. uchylił zaskarżone postanowienie i sprawę przekazał do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Szczecinie uznając, że nie zachodzą przesłanki do odrzucenia odwołania do decyzji z dnia 19 grudnia 2022 r.

Beata Górską Urszula Iwanowska Jolanta Hawryszko